

USTAWA

z dnia 25 września 1954 r.

o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych.

W celu:

- włączenia coraz szerszych rzesz pracujących chłopów do udziału w rządzeniu Państwem, rozwijania ich twórczej inicjatywy i aktywności dla pomnażania dobrobytu i kultury wsi,
- sprawniejszego zaspokajania potrzeb materialnych i kulturalnych ludności,
- dalszego zbliżenia organów władzy państwowej do najszerszych mas pracujących wsi — stanowi się, co następuje:

Rozdział 1.**Art. 2.****Utworzenie gromad.****Art. 1.**

W miejsce dotychczasowych gmin i gromad tworzy się nowe gromady, jako jednostki podziału administracyjnego wsi.

W skład gromady powinny wchodzić wsie, położone na terenie jednej gminy lub sąsiadujące ze sobą gmin, powiązane komunikacyjnie oraz posiadające wspólne urządzenia gospodarcze, kulturalne lub zdrowotne.

Art. 3.

1. Podziału administracyjnego na gromady dokonują wojewódzkie rady narodowe ustalając granice gromad oraz siedziby gromadzkich rad narodowych.

2. Uchwały wojewódzkich rad narodowych o utworzeniu gromad i ustaleniu siedzib gromadzkich rad narodowych podlegają zatwierdzeniu przez Komitet Rady Państwa i Rady Ministrów do Spraw Podziału Administracyjnego Kraju oraz ogłoszeniu w dziennikach urzędowych właściwych wojewódzkich rad narodowych.

3. W przypadku gdy podział na gromady ciąga za sobą konieczność zmiany granic miasta, powiatu lub województwa, dokonuje się jej w trybie określonym w ust. 1 i 2.

Rozdział 2.

Gromadzkie rady narodowe.

Art. 4.

1. Organami władzy państwowej w gromadach są gromadzkie rady narodowe.

2. Gromadzkie rady narodowe wybierane są przez ludność gromady na okres lat trzech.

Art. 5.

Liczbę radnych ustala prezydium powiatowej rady narodowej w zależności od ilości mieszkańców gromady w stosunku jeden radny na 100 mieszkańców, przy czym liczba radnych nie może być mniejsza niż 9 ani większa niż 27.

Art. 6.

Sposób zgłaszania kandydatów na radnych i przeprowadzania wyborów określi osobna ustawa.

Art. 7.

Nowowybrany radny składa na pierwszej sesji gromadzkiej rady narodowej następujące ślubowanie:

„Ślubuję uroczyście, jako radny gromadzkiej rady narodowej, pracować dla dobra Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, troszczyć się o sprawy ludu pracującego wsi, umacniać jego więź z władzą państwową, nie szczędzić swych sił dla wykonania zadań gromadzkiej rady narodowej”.

Art. 8.

Radny gromadzkiej rady narodowej obowiązany jest:

1) aktywnie uczestniczyć w pracach gromadzkiej rady narodowej i jej komisji, czuwać nad wykonywaniem uchwał rady,

2) dbać o najlepsze zaspokajanie potrzeb gospodarczych, kulturalnych i społecznych mieszkańców gromady, utrzymywać stałą więź z wyborcami,

3) zdawać okresowo sprawę wyborcom z działalności gromadzkiej rady narodowej jak i ze swej pracy.

Art. 9.

1. Radni są odpowiedzialni przed swymi wyborcami i mogą być przez nich odwoływani.

2. Odwołanie radnego następuje w drodze uchwał podjętych na poszczególnych zebraniach wiejskich w gromadzie. Jednocześnie z odwołaniem dokonuje się wyboru nowego radnego.

3. Przepis ust. 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio w przypadku wygaśnięcia mandatu radnego wskutek śmierci, zrzeczenia się mandatu lub utraty prawa wybieralności.

4. Szczegółowy tryb odwołania i wyboru określi Rada Państwa.

Rozdział 3.

Zadania gromadzkich rad narodowych.

Art. 10.

1. Gromadzkie rady narodowe jako organy władzy państwowej w gromadach kierują w swoim zakresie na terenie gromady działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną, wiążąc potrzeby gromady z zadaniami ogólnopństwowymi.

2. Dotychczasowy zakres działania gminnych rad narodowych i ich organów przechodzi na gromadzkie rady narodowe. W szczególności gromadzkie rady narodowe wykonują zadania wymienione w następnych artykułach niniejszego rozdziału.

Art. 11.

1. Gromadzka rada narodowa wybiera spośród radnych prezydium, które jest jej organem wykonawczym i zarządzającym.

2. W skład prezydium wchodzi: przewodniczący, zastępca przewodniczącego i sekretarz gromadzkiej rady narodowej. Gromadzka rada narodowa, licząca co najmniej 12 radnych, wybiera ponadto w skład prezydium 2 członków, a licząca co najmniej 18 radnych — 3 lub 4 członków.

Art. 12.

Gromadzkie rady narodowe:

1) czuwają nad wykonywaniem przez obywateli ich obowiązków ustawowych oraz nad wykonywaniem ustaw i zarządzeń władzy ludowej przez pracowników administracji państwowej i gospodarczej, troszczą się stale o codzienne potrzeby i interesy ludności gromady, ochraniają własność społeczną, zabezpieczają prawa obywateli, dbają o utrzymanie porządku publicznego, rozpatrują skargi i zażalenia obywateli, zwalczają wszelkie przejawy samowoli i biurokratycznego stosunku do obywatela, sprawują kontrolę społeczną nad działalnością przedsiębiorstw, zakładów i instytucji w gromadzie,

2) wykorzystują wszelkie zasoby i możliwości wsi dla wszechstronnego rozwoju gospodarczego i kulturalnego gromady, dla podniesienia produkcji rolniczej i innych dziedzin gospodarki, dla coraz lepszego zaspokajania potrzeb ludności,

3) pobudzają inicjatywę mieszkańców gromady, mobilizując ich do wykonywania zadań stojących przed gromadą, w szczególności drogą organizowania czynów społecznych.

Art. 13.

Gromadzkie rady narodowe:

1) dbają o wzrost plonów, o pełne i należyte zagospodarowanie użytków rolnych i o wzrost gospodarki hodowlanej zarówno w gospodarstwach indywidualnych, jak i w spółdzielniach produkcyjnych, ustalają plany pomocy sąsiedzkiej w rolnictwie i czuwają nad ich wykonaniem,

2) czuwają nad sprawiedliwym i terminowym wykonywaniem planów obowiązkowych dostaw i kontraktacji,

3) zabezpieczają terminowe wpłacanie podatku gruntowego i wykonanie innych zobowiązań finansowych wobec Państwa,

4) czuwają nad właściwym stosowaniem przepisów o ulgach i zwolnieniach od podatku gruntowego i obowiązkowych dostaw,

5) dbają o należyte wykorzystanie sprzętu ośrodków maszynowych,

6) czuwają nad gospodarką w lasach nie stanowiących własności Państwa, organizują zalesianie nieużytków, zapewniają ochronę zwierzo-
stanu.

Art. 14.

Gromadzkie rady narodowe:

1) czuwają nad realizacją obowiązku powszechnego nauczania, zapewniają zgodnie z obowiązującymi przepisami szkołom, przedszkolom i innym instytucjom oświatowym, wychowawczym i kulturalnym potrzebne pomieszczenia i obsługę gospodarczą, dostarczają mieszkań nauczycielom, współpracują w zakresie rozwoju czytelnictwa, upowszechnienia kultury i wiedzy rolniczej, organizują i utrzymują świetlice, biblioteki, zespoły nauczania, współdziałają w rozwoju kultury fizycznej i sportu,

2) dbają o czystość i należyty wygląd wsi oraz o podnoszenie ich stanu sanitarnego, o rozbudowę urządzeń ochrony zdrowia, polepszenie obsługi sanitarnej mieszkańców gromady i rozwój opieki nad matką i dzieckiem oraz nad osobami niezdolnymi do pracy,

3) udzielają pomocy rodzinom odbywających służbę wojskową, rodzinom wielodzietnym i innym osobom potrzebującym pomocy społecznej,

4) współdziałają przy organizowaniu przemysłu miejscowego i ludowego oraz sieci sklepów spółdzielczych, troszczą się o właściwe zaopatrzenie ludności w artykuły codziennego użytku i o zapewnienie usług rzemiosła, kontrolują przestrzeganie ustalonych cen, zabezpieczają odpowiednio warunki na targowiskach,

5) dbają o należyte utrzymanie gromadzkich dróg, mostów, urządzeń melioracyjnych i komunalnych, planują i wykorzystują świadczenia w naturze dla prac na terenie gromady,

6) czuwają nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych przez mieszkańców, współdziałają przy organizowaniu ochotniczych straży pożarnych oraz udzielają im niezbędnej pomocy.

Art. 15.

Gromadzkie rady narodowe uchwalają budżet gromady i nadzorują jego wykonanie oraz zatwierdzają sprawozdania prezydium z wykonania budżetu.

Art. 16.

Gromadzkie rady narodowe przedkładają powiatowej radzie narodowej wnioski w sprawie terenowego planu gospodarczego, w zakresie dotyczącym gromady.

Art. 17.

1. Właściwość kolegiów orzekających, działających na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (Dz. U. Nr 66, poz. 454) przy prezydiach gminnych rad narodowych, przechodzi na kolegia orzekające przy prezydiach gromadzkich rad narodowych.

2. Przy prezydiach gromadzkich rad narodowych działają urzędy stanu cywilnego.

Art. 18.

1. Rada Ministrów za zgodą Rady Państwa może postanowić, że niektóre kompetencje gminnych rad narodowych przechodzą na powiatowe rady narodowe.

2. Rada Ministrów może wyłączyć spod właściwości kolegiów orzekających przy prezydiach gromadzkich rad narodowych niektóre kategorie spraw i przekazać je do właściwości kolegiów orzekających przy prezydiach powiatowych rad narodowych.

3. Prezydium wojewódzkiej rady narodowej może z uwagi na liczbę ludności tworzyć urzędy stanu cywilnego właściwe dla kilku gromad.

Rozdział 4.

Sesje gromadzkich rad narodowych.

Art. 19.

Gromadzkie rady narodowe obradują na sesjach.

Art. 20.

Sesję zwołuje prezydium gromadzkiej rady narodowej.

Art. 21.

Na sesji przewodniczy przewodniczący gromadzkiej rady narodowej lub jego zastępca.

Art. 22.

Gromadzka rada narodowa może obradować i podejmować uchwały w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby radnych.

Art. 23.

Radnemu przysługuje prawo żądania wyjaśnień na sesji gromadzkiej rady narodowej w sprawach dotyczących gromady.

R o z d z i a ł 5.**Komisje gromadzkich rad narodowych.****Art. 24.**

1. Gromadzkie rady narodowe powołują stałe komisje dla poszczególnych dziedzin swojej działalności.

2. Gromadzkie rady narodowe mogą powoływać komisje dla określonych zadań doraźnych.

Art. 25.

Komisje gromadzkich rad narodowych utrzymują stałą i ścisłą więź z ludnością gromady, mobilizują ją do współdziałania w realizacji zadań rady, występują z inicjatywą wobec rady i jej prezydium, współdziałają w przygotowaniu i realizowaniu uchwał rady oraz wykonują z ramienia rady kontrolę społeczną.

Art. 26.

Rada Państwa ustali wytyczne w sprawie powoływania komisji, a w szczególności określi, jakie komisje stałe powinny być powołane przez gromadzką radę narodową.

R o z d z i a ł 6.**Prezydium gromadzkiej rady narodowej.****Art. 27.**

1. Prezydium gromadzkiej rady narodowej działa stosownie do uchwał swjej rady oraz zgodnie z wytycznymi i instrukcjami prezydium powiatowej rady narodowej.

2. Prezydium gromadzkiej rady narodowej działa kolegialnie.

Art. 28.

Gromadzka rada narodowa może odwołać prezydium lub poszczególne osoby wchodzące w jego skład i dokonać nowego wyboru.

Art. 29.

Prezydium gromadzkiej rady narodowej wykonuje w szczególności następujące zadania:

1) zapewnia wykonanie uchwał rady oraz zarządzeń i poleceń organów nadrzędnych,

2) podejmuje czynności niezbędne dla wykonania zadań gromadzkiej rady narodowej,

3) przygotowuje sesje rady oraz układa projekt porządku jej obrad,

4) współdziała z komisjami rady i przedkłada im określone sprawy do zbadania i zaopiniowania,

5) rozpatruje wnioski komisji rady,

6) opracowuje projekt budżetu gromady, wykonuje budżet oraz uchwała sprawozdanie z wykonania budżetu i przedstawia je do zatwierdzenia gromadzkiej radzie narodowej,

7) kieruje działalnością przedsiębiorstw, zakładów i instytucji podległych gromadzkiej radzie narodowej,

8) rozpatruje sprawozdania innych przedsiębiorstw, zakładów i instytucji w zakresie dotyczącym gromady,

9) składa ze swej działalności sprawozdania na sesjach rady.

Art. 30.

1. Rada Ministrów ustali tryb podejmowania uchwał oraz szczegółowy zakres obowiązków i uprawnień członków prezydium.

2. Rada Ministrów określi tryb powoływania, awansowania, przenoszenia i zwalniania pracowników gromadzkiej rady narodowej.

R o z d z i a ł 7.**Nadzór.****Art. 31.**

Powiatowa rada narodowa uchyli uchwałę gromadzkiej rady narodowej lub jej prezydium, jeśli uchwała jest sprzeczna z prawem lub niezgodna z zasadniczą linią polityki Państwa.

Art. 32.

1. Prezydium powiatowej rady narodowej może zawiesić wykonanie uchwały gromadzkiej rady narodowej i przedstawić sprawę do rozstrzygnięcia na najbliższym posiedzeniu swjej rady narodowej.

2. Prezydium powiatowej rady narodowej uchyli uchwałę prezydium gromadzkiej rady narodowej, jeśli uchwała jest sprzeczna z prawem lub niezgodna z zasadniczą linią polityki Państwa.

Art. 33.

Budżet gromadzkiej rady narodowej podlega zatwierdzeniu przez prezydium powiatowej rady narodowej.

R o z d z i a ł 8.**Zebrania wiejskie.****Art. 34.**

1. Celem rozpatrywania zagadnień dotyczących poszczególnych wsi, wchodzących w skład gromady, zwołuje się zebrania mieszkańców tych wsi.

2. Zebrania zwołuje przedstawiciel gromadzkiej rady narodowej:

- 1) na zlecenie rady,
- 2) na zlecenie prezydium rady,
- 3) na żądanie większości wyborców zamieszkałych na terenie danej wsi.

3. Termin i miejsce oraz porządek obrad zebrania wiejskiego powinny być zawczasu podane do publicznej wiadomości.

Art. 35.

1. W szczególności na zebraniu wiejskim omawia się sprawy dotyczące:

- 1) poprawy warunków gospodarczych, bytowych i kulturalnych mieszkańców wsi,
- 2) rozwoju produkcji rolniczej,
- 3) upowszechnienia wiedzy rolniczej,
- 4) warunków sanitarnych i porządkowych wsi.

5) postulatów mieszkańców wsi.

2. Zebrania wiejskie mogą być poświęcone poprawie warunków gospodarczych i bytowo-kulturalnych wsi drogą czynów społecznych oraz sprawie wykonania obowiązków wobec Państwa i mobilizowania ludności pracującej do zwalczania wszelkich prób przeciwdziałania zarządzeniom władzy ludowej.

3. Zebrania wiejskie zwołuje się również celem wysłuchania sprawozdania gromadzkiej rady narodowej lub jej prezydium.

Art. 36.

1. Zebranie wiejskie otwiera i przewodniczy na nim przedstawiciel gromadzkiej rady narodowej.

2. Z przebiegu zebrania sporządza się protokół.

Rozdział 9.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 37.

1. Do czasu wyboru prezydiów gromadzkich rad narodowych prezydium gminnych rad narodowych i sołtysi pełnią swoje dotychczasowe czynności.

2. Rada Ministrów ustali tryb i terminy przekazania przez prezydium gminnych rad narodo-

wych dotychczasowych swoich czynności prezydiom gromadzkich rad narodowych.

Art. 38.

Wszystkie przysługujące mieszkańcom dotychczasowych gromad prawa własności, użytkowania lub inne prawa rzeczowe i majątkowe pozostają nienaruszone.

Art. 39.

1. Pracownicy prezydiów gminnych rad narodowych przechodzą do pracy w prezydiach rad narodowych innych stopni.

2. W przypadku niemożności zatrudnienia pracownika w prezydium rady narodowej rozwiązanie stosunku służbowego bądź umowy o pracę następuje na ogólnych zasadach.

Art. 40.

1. Rada Państwa i Rada Ministrów ustalą termin, w ciągu którego stosowane będą postanowienia art. 3.

2. Po upływie tego terminu tworzenie, łączenie i znoszenie gromad, zmiana ich granic oraz ustalanie siedzib gromadzkich rad narodowych może być dokonywane uchwałą wojewódzkiej rady narodowej, zatwierdzoną przez Radę Ministrów i ogłoszoną w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej.

Art. 41.

1. Rada Ministrów wyda przepisy wykonawcze niezbędne dla wprowadzenia w życie niniejszej ustawy.

2. W szczególności przepisy te uregulują:

- 1) tryb i terminy przekazania majątku gminnych rad narodowych,
- 2) sprawy zarządu mieniem gromadzkim,
- 3) prawa i obowiązki, wynikające z dotychczasowego stosunku pracy pracowników prezydiów gminnych rad narodowych.

Art. 42.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki
Sekretarz Rady Państwa: M. Rybicki